

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1887.

Första Kammaren.

N:o 2.

Måndagen den 9 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Friherre *Barnekow* samt herrar *Ekman*, *Oscar*, *Christenson*, *Borg*, *Wallenius*, *Hasselrot* och *Boström*, *Johan*, tillkännagafvo att de inställt sig vid riksdagen.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Falk*, *Helmer*, för tiden till och med den 25 i denna månad.

Friherre *De Geer* af Finspång yttrade:

Vid slutet af förlidet års riksdag utsåg Första Kammaren fem deputerade att närvara vid nu snart förestående invigning af Upsala nya universitetsbyggnad. En af de utsedde, förre statsrådet *Carlson*, har affidit, och jag tillåter mig föreslå, att kammaren ville utse en deputerad i herr *Carlsons* ställe.

På gjord proposition beslöt kammaren att efter affidne f. d. statsrådet m. m. *F. F. Carlson* utse en deputerad för att närvara vid invigningen af den nya universitetsbyggnaden i Upsala.

Vidare beslöt kammaren, på framställning af herr grefven och talmannen, att vid det sammanträde, som komme att hållas under morgondagen, anställa val af den ifrågavarande deputeraden.

Herr *Boström*, *Johan*, uppläste en motion, N:o 1, om beredande af lindring i utgörandet af vissa arrenden för kronoegenomar samt ändring af 7, 8 och 10 punkterna i kungl. kungörelsen den 10 november 1882 angående förändrade grunder för förvaltningen af kronans jordbruksdomäner.

Denna motion bordlades.

Herr grefven och talmannen yttrade att han, med anledning deraf att kammarens sammanträden i allmänhet icke började tidigare än kl. 11 f. m., ansåge sig böra fästa kammarens uppmärksamhet derpå, att morgondagens sammanträde, i likhet med hvad jemväl förut varit brukligt, då val af ledamöter och suppleanter i de ständiga utskotten förrättats, blifvit utsatt till kl. 10 f. m.

Kammaren åtskildes kl. 1,11 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Tisdagen den 10 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Upplästes ett inlemnadt läkarebetyg af följande lydelse:

Att f. d. justitierådet Herr *C. Alb. Lindhagen*, som för närvarande är sängliggande sjuk i följd af Bronchitis acuta jemte feber, tillsvidare är oförmögen att sig vid Riksdagens förhandlingar inställa, intygas på aflagd embetsed.

Stockholm den 9 maj 1887.

Aug. Håkansson,
med. lic.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Pettersson* till slutet af innevarande månad.

Tillkännagafs att, under förutsättning af kammarens godkännande, kanslitjenstemän och vaktbetjente hos kammaren anstälts till lika antal som vid senaste riksdag, nemligen:

förste notarier: kanslisekreterarne A. L. van der Hagen och friherre C. J. A. J. Alströmer; *notarier:* t. f. kanslisten i kongl. kommerskollegium G. E. von der Burg, sekreteraren i justitieombudsmansexpeditionen C. D. R. von Schulzenheim, byråingeniören K. M. Lindeberg, kammarjunkaren F. A. G. Berencreutz, vice häradshöfdingen J. F. Hammarberg, amanuensen i kongl. landtförsvarsdepartementet friherre O. T. Hermelin, vice häradshöfdingen C. A. T. Bergendahl, t. f. amanuensen i kongl. arméförvaltningen A. Göransson, e. o. hofrättsnotarien C. G. Barthelson och t. f. postexpeditören L. Kræpelin; *förste kanslist:* vice häradshöfdingen H. W. Hedenstierna; *registrator:* vice häradshöfdingen A. T. Hagman; *kanslister:* kammarherren B. Fock, fortifikationskassören H. F. W. Geete, e. o. amanuensen i kongl. fångvårdstyrelsen M. A. Ferlén, amanuensen i kongl. kommerskollegium

M. A. H. E. Boheman, kanslisten i kongl. hofexpeditionen K. Radhe och litteratören F. E. Fahlstedt; *vaktmästare*: E. Ehrnström, F. W. Malmberg, E. Pira, G. A. Söderqvist, O. A. Pettersson, C. A. Andersson, J. E. Sjöberg och S. F. Bladh.

Herr statsrådet friherre *Tamm* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till lagar angående handelsregister, firma och prokura samt angående tillägg till 15 kap. handelsbalken;

2:o) med förslag till lag om skiljemän och lag angående förändrad lydelse af 46 § utsökningslagen den 10 augusti 1877;

3:o) med förslag till lag angående ändring i 7 kap. samt vissa delar af 10 och 11 kap. strafflagen;

4:o) med förslag till lag angående meddelande af rättegångsfullmakt genom telegram;

5:o) med förslag till förändrad lydelse af 3 § samt 4 § 11 mom. tryckfrihetsförordningen;

6:o) angående uppskof med beslut öfver ett från 1885 års riksdag hvilande förslag till ändring i regeringsformens 6 §;

7:o) angående försäljning af en del af Tanga hed samt försäljningssummans användande till inköp af nytt skjutfält för Göta artilleriregemente vid Remmene i Vestergötland;

8:o) angående fortsättande under år 1888 af arbeten på nya kasernetablissemant för Svea lifgarde och Andra lifgardet m. m.;

9:o) angående anvisande af pension på allmänna indragningsstaten för läraren vid Alnarps landtbruksinstitut W. Olbers;

10:o) angående förlängning af den mellan de Förenade rikena och Spanien den 15 Mars 1883 afslutade handelstraktat;

11:o) rörande förändrad lydelse af åtskilliga paragrafer i förordningen angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden af den 29 maj 1874;

12:o) angående ersättning till f. fanjunkaren Carl Ulrik Bergstedt för omkostnader, dem han såsom innehafvare på lön af sergentbostället Luggavi N:o 1 i Örebro län fått vidkännas för boställets deltagande i ett vattenafledningsföretag;

13:o) angående försäljning af hospitalslägenheterna Åhus N:o 9 och 10 a i Christianstads län;

14:o) om ändring i kongl. förordningarne den 26 April 1861 angående dels en allmän hypoteksbank för riket samt dels de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända;

15:o) i fråga om ändringar i nådiga förordningen angående en postsparbank för riket den 22 Juni 1883;

16:o) angående upplösning af det nu bestående rättsförhållandet mellan kronan och Sala bergslag m. m.;

17:o) angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter målaren Per Adolf Stockenberg från Sundsvall;

18:o) angående restitution af stämpelafgift till delegarne i sterbhuset efter kabinettskamarherren friherre Carl Otto Silfverschiöld;

19:o) angående försäljning af åtskilliga kronoegendomar i de norrländska länen;

20:o) angående upplåtelse af mark från en vid Östersunds stad belägen kronolägenhet;

21:o) angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Stommen N:o 1 i Vermlands län;

22:o) angående försäljning till Örebro stad af kronolägenheten Alnängarne i Örebro län;

23:o) angående försäljning af indragna militiebostället $\frac{1}{18}$ mantal Skälö i Kopparbergs län;

24:o) i fråga om egande- och dispositionsrätten till sådant under bruk skatteköpt hemman, till hvilket bruksegaren från åbon inköpt åborätten;

25:o) angående beviljande af lån för betäckande af kostnader för tornbyggnad å Linköpings domkyrka;

26:o) angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Erska Öster- och Bergsgården i Elfsborgs län;

27:o) angående höjande af högsta delaktighetsbeloppet i folkskolelärares pensionsinrättning;

28:o) med förslag till förordning angående förändrad lydelse af § 40 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 November 1863;

äfvensom Kongl. Maj:ts nådiga skrivelser till Riksdagen:

1:o) i anledning af en vid senast församlade riksdag beslutad lagförändring; och

2:o) angående förordnande af en statsrådsledamot att utöfva den befattning med riksdagsärenden, som jemlikt § 46 af riksdagsordningen tillkommer en ledamot af statsrådet.

De kongl. propositionerna samt förstnämnda kongl. skrifvelse blefvo härpå föredragna och bordlagda.

Föredrogs och lades till handlingarna Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse till Riksdagen om förordnande af en statsrådsledamot att utöfva den befattning med riksdagsärenden, som jemlikt § 46 af riksdagsordningen tillkommer en ledamot af statsrådet; och skulle underrättelse om denna nådiga skrifvelses innehåll genom utdrag af protokollet meddelas vederbörande utskott samt de ledamöter, som hafva inseende öfver Riksdagens kansli.

Anmälades och bordlades Riksdagens kanslideputerades memorial N:o 1, angående antagande af tjänstemän i Riksdagens kansli.

Företogs val af tio ledamöter i konstitutionsutskottet; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

herr Bergius	med 132 röster,
friherre von Essen, R. J., ...	» 132 »
herr Kock	» 132 »
» von Ehrenheim	» 121 »
grefve Wachtmeister	» 116 »
herr Hallenborg	» 111 »
» Nisser	» 72 »
» Samzelius	» 72 »
grefve Strömfelt	» 72 »
herr Unger, E. M., ...	» 71 »

Företogs val af tolf ledamöter i statsutskottet; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

friherre von Essen, F., ...	med 126 röster.
grefve Sparre	» 126 »
herr Tamm, H. P. P., ...	» 126 »
» Fosser	» 125 »
friherre Leijonhufvud	» 125 »
herr Odelberg	» 125 »
» Sederholm	» 125 »
» Casparsson	» 124 »
grefve Piper	» 124 »
» Hamilton	» 122 »
herr Montgomery-Cederhielm	» 120 »
friherre von Krämer	» 107 »

Företogs val af tio ledamöter i bevillningsutskottet; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

friherre Barnekow, C. F. K., ...	med 96 röster,
herr Dahl	» 96 »
» Fock	» 96 »
» Lithander	» 96 »
» Reutersvärd	» 96 »
» Carlsson, L. M., ...	» 71 »
» Forssman	» 71 »

herr Lothigius	med 71 röster,
» Nyström	» 71 »
» Tham, W., ...	» 71 »

Företogs val af åtta ledamöter i bankoutskottet; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

herr Biesert	med 111 röster,
» Ericsson, H., ...	» 111 »
» Sandberg	» 111 »
» Söderhjelm	» 111 »
» Falk W., ...	» 110 »
» Olsson, P., ...	» 110 »
» Peyron	» 110 »
friherre Åkerhielm	» 106 »

Företogs val af åtta ledamöter i lagutskottet; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

herr Ekenman, V. N., ...	med 123 röster,
» Fröberg.....	» 123 »
» Lundeberg	» 123 »
» Hasselrot	» 122 »
» Bergström.....	» 121 »
» Stråle, G. H., ...	» 118 »
» Sjöcrona	» 84 »
» Nordenfelt	» 76 »

Företogs val af sex suppleanter i konstitutionsutskottet; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

herr von Post	med 100 röster,
grefve Falkenberg	» 95 »
herr Ros, A., ...	» 90 »
» Pettersson, P., ...	» 79 »
» Lindahl	» 68 »
» Behm	» 67 »

Företogs val af nio suppleanter i statsutskottet; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

herr Schotte	med 107 röster,
grefve Barnekow, A. G., ...	» 102 »
herr von Hedenberg, ...	» 101 »

herr Cederberg	med 100 röster,
» Boström, F. A., ...	» 98 »
» Törnebladh	» 94 »
» von Baumgarten	» 91 »
grefve Klingspor	» 66 »
herr Stephens	» 64 »

Företogs val af sex suppleanter i bevillningsutskottet; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

herr Ekenman, T. L. A., ...	med 92 röster,
friherre De Geer af Leufsta.....	» 89 »
grefve Trolle-Bonde	» 88 »
friherre Wrangel	» 87 »
herr Bexell	» 70 »
» af Burén	» 69 »

Företogs val af fem suppleanter i bankoutskottet; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

herr Sundström	med 61 röster,
» Jönsson	» 57 »
» Spånberg	» 56 »
» Leffler	» 55 »
» Unger, A., ...	» 47 »

Företogs val af åtta suppleanter i lagutskottet; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

herr Lundin	med 57 röster,
» Söderberg	» 56 »
» Boström, N. J.,.....	» 55 »
» Pehrsson, J., ...	» 50 »
» Bengtsson	» 49 »
» Wallenius	» 49 »
» Carlheim-Gyllensköld	» 42 »
» Stjernspetz	» 32 »

sedan ordningen mellan dem, som erhållit lika antal röster, blifvit genom lottning bestämd.

Vid företagande af det härpå i ordningen förekommande ärendet, om anställande af val utaf en deputerad efter affidne f. d. statsrådet m. m. F. F. Carlson för att närvara vid invigningen

af den nya universitetsbyggnaden i Upsala, fäste herr grefven och talmannen kammarens uppmärksamhet derpå att till sådan deputerad kunde utses någon person, antingen tillhörande kammaren eller stående utom densamma, hvadan det vore nödvändigt att å valsedlarne tydligt angifva den person, som åsyftades.

Härefter försiggick valet; och utsågs dervid till deputerad herr Wennerberg, G., landshöfding, med 51 röster.

Herr Wennerberg: Jemte det jag förklarar mig villig att mottaga det förtroende, hvarmed kammaren behagat hedra mig genom att utse mig till deputerad härifrån, anser jag mig skyldig att nämna, att jag i går af studentcorpsen inbjöds att såsom hedersgäst öfvervara festligheterna. Jag har ansett mig böra nämna detta, ifall kammaren skulle anse det innebära något hinder för mottagandet af kammarens uppdrag.

Herr Reuterswärd: Den anmälan, som herr Wennerberg nu gjort, torde icke hindra Första Kammaren att visa sitt förtroende för och sin uppmärksamhet mot landshöfding Wennerberg i detta afseende, hvarför jag anhåller, att valet må få blifva orubbadt.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr grefven och talmannen proposition derpå, att kammaren skulle förklara det nu hållna valet bestående utan hinder af den utaf herr Wennerberg anmälda omständighet; och förklarades denna proposition vara med ja besvarad.

Herr *Bergström* väckte en motion, n:o 2, om ersättning af statsmedel åt egare till skattefrälshemman, hvars ränta icke blifvit af statsverket inlöst.

Denna motion bordlades.

Ledighet från riksdagsgöromälen beviljades herr *Unger, Adolf*, under fjorton dagar från denna dag.

Justerades sju protokollsutdrag för detta sammanträde, hvar efter kammaren åtskildes kl. 3,16 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Torsdagen den 12 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Hans excellens herr statsministern *Themptander* tillkännagaf, att han infunnit sig vid riksdagen.

Justerades protokollen för den 4 och 5 i denna månad.

Herr grefven och talmannen yttrade, att, enär af de till sist-förflutna Riksdag öfverlemnade revisionsberättelser endast den, som angick riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning, blifvit af Riksdagen slutbehandlad, de öfriga revisionsberättelserna torde böra remitteras till vederbörande utskott.

Härefter föredrogos och hänvisades till statsutskottet Riksdagens sistlidna år församlade revisorers berättelser:

1:o) om verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1884; samt

2:o) om verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1885.

Vidare föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Riksdagens år 1886 församlade revisorers berättelse angående riksbanken.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Sundström* under två veckor från och med den 14 innevarande maj.

---

*Statsverks-
propositionen.*

Föredrogs å nyo Kongl. Maj:ts den 6 i denna månad bordlagda nådiga proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof.

Friherre Klinckowström: Såsom kammaren måhända har sig bekant, brukar jag i allmänhet icke på förhand skriftligen uppsätta mina anföranden, som jag håller i kammaren. Om jag i dag från denna vana gör ett undantag, sker det därför att jag icke vill säga *annat* eller *mera* än hvad jag efter moget öfvervägande ansett mig böra eller kunna säga i den grannliga fråga, som jag nu ämnar behandla.

Då jag förut, under en följd af riksdagar, omedelbart efter remissen af Kongl. Maj:ts nådiga statsverksproposition, väckt motion rörande de förändringar, jag ansett nödiga och nyttiga i de anslag Kongl. Maj:t åskat, men jag vid detta tillfälle ej ämnar ingifva någon motion med dylika förslag, anser jag mig skyldig förklara detta mitt beslut, och derjemte yttra några ord rörande den nu föreliggande statsregleringen och regeringens förhållande till tullfrågan samt dermed sammanhang egande ämnen.

Jag anser nemligen den nu öppnade Riksdagen rätteligen böra vara en *fortsättning* af den Riksdag, som började den 15 sistlidne januari och af Konungen upplöstes den 5 sistlidne mars. Om äfven grundlagens bestämmelser i detta hänseende lemna åtskilligt öfrigt att önska, så synes mig likväl att den politiska klokheten och den konstitutionella grannlagenheten bort uppmåna regeringen att, der ett förtydligande och förklaring af grundlagen måste ega rum, detta skett i *den* ritning jag ofvan antydt, hvarigenom mycket missnöje, oreda och ovisshet undvikits, det under föregående riksdagsperiod på många ärenden nedlagda arbete kommit oss nu till godo, och denna riksdags snara avslutande kunnat ega rum, utan att de mera viktiga ärendena, såsom nu måhända blir fallet, behöft uppskjutas eller kanske så skyndsamt behandlas, att de deraf komma på ett kämbart sätt att lida men för framtiden.

Äfven de 228 motioner, som i båda kamrarne blifvit väckta angående delvis ganska viktiga ärenden, och deraf en del af utskotten blifvit behandlad, ehuru ej af kamrarne afgjord, komma, till följd af regeringens beslut att anse denna riksdag såsom en *ny* lagtima riksdag, att lemnas utan allt afseende, så vida ej dessa motioner nu å nyo väckas, något som jag och sannolikt många med mig liktänkande icke kunna medgifva, då vi anse den nu började Riksdagen såsom en *fortsättning* af den riksdag, som började den 15 sistlidna januari.

När tullfrågan i slutet af februari och början af mars innevarande år förekom till öfverläggning i kamrarne, yttrade jag, beträffande regeringens ställning till denna fråga, »att regeringen bör stå *öfver* partierna, för att kunna med rättvisa och billighet döma och medla dem emellan. Den nuvarande regeringen har, genom sitt uppträdande vid 1886 års riksdag i denna fråga, gjort sig omöjlig att kunna vara hela landets regering. Hon har blifvit en *parti-regering* och detta har sannerligen icke bidra-

Statsverks-
propositionen.
(Forts.)

git att öka aktningen och förtroendet för henne inom landet.» — Regeringens uppträdande i tullfrågan äfven vid den riksdag, som började den 15 januari innevarande år, äfvensom hennes åtgärder med anledning af de beslut Riksdagen då fattade, har till fyllest bekräftat hvad jag den 28 sistlidna februari om henne yttrat.

Då jag icke kan gilla eller godkänna regeringens handlings-sätt och åtgärder:

att äfven vid den senaste öfverläggningen i tullfrågan nedstiga på stridsplatsen, der partierna sammandrabbade, och ställa sig i frihandlarnes främsta led samt derigenom bereda detta parti en tillfällig seger;

att efter upplösning af innevarande års första riksdag, *endast* förordna om nya val af Andra Kammaren, anseende sig derigenom få ett tillförlitligt svar på landets verkliga mening rörande ett nytt tullsystem;

att obehörigt inblanda sig i sjelfva valen samt i och för den skull vidtaga åtgärder för *andra* folkräkningar för dessa val än de från år 1883 gällande;

att besluta, det den nu börjande riksdagen skall anses såsom en *ny* lagtima riksdag, utan att den lagtima riksdagen, som började den 15 sistlidna januari, blifvit grundlagsenligt afslutad, och slutligen

att genom sitt uppträdande under senaste två riksdagar mot tullar på lifsmedel — och hvarigenom statsverket gått miste om betydliga tullinkomster (hvilka, enligt hvad all erfarenhet visat, *icke* kommit att gäldas af vårt eget lands konsumenter, men af de främmande varuafsändarne) — beröfva Riksdagen nödiga medel att på tillfredsställande sätt lösa flera af våra sedan länge på dagordningen stående stora samhällsfrågor;

så följer deraf att jag ej kan hädanefter lemna de konungens *rådgifvare*, hvilka tillhöra denna regering, det *förtroende*, som fordras för beviljandet af de nya anslag, hvilka nu äskas, och gör det för mig till en pligt att, i öfverenstämmelse dermed, söka, i hvad på mig kan ankomma, reglera den nu ifrågasatta riksstaten.

Jag får derföre härmed förklara, att jag ämnar, vid den blifvande statsregleringen, med min röst söka vinna framgång åt följande Riksdagens motsedda åtgärder:

att nedsätta hufvudtitlarnes *ordinarie* anslag, der sådant möjligen kan ske utan skada för allmänt väl och utan att träda annan mans lagliga rätt för nära;

att afslå alla de af Kongl. Maj:t nu äskade *nya* anslag, vare sig på *ordinarie* eller på *extra* stat;

att utbyta *reservationsanslagen* mot bestämda anslag, derest ej yttersta nödvändighet fordrar de förra anslagens bibehållande;

att ej vidare medgifva Kongl. Maj:t den fria dispositionen öfver *hufvudtitlarnes besparingar*, utan besluta deras ingående till statsverket;

att utbyta hittills varande *förslagsanslag* mot bestämda anslag, der ej yttersta nödvändighet fordrar de förra anslagens bibehållande; och slutligen

att småningom, och der sådant lagligen låter sig göra, till statsverket indraga *inkomsterna* af alla de staten tillhöriga *fonder*, hvilka hittills varit till regeringens fria förfogande öfverlätna.

Herr Casparsson: Det har blifvit ett slags parlamentarisk sedvänja, att statsutskottets ledamöter icke yttra sig vid remissen af statsverkspropositionen, men de parlamentariska förhållandena hafva blifvit så förryckta — jag menar så ryckta ur sitt sammanhang — att ett undantag från den parlamentariska regeln vid detta tillfälle torde kunna ega rum. Vi hafva vid denna riksdag fått mottaga *två statsverkspropositioner* eller, om denna riksdag skulle anses som en ny, inom fyra månader haft *två lagtima* riksdagar, ett förhållande, som inom det politiska lifvet torde vara lika abnormt, som om man inom det borgerliga lifvet skulle få två torsdagar i en vecka. Det är emellertid två erinringar, jag nu har att göra vid föreliggande statsverksproposition.

Den första är af formel natur. Det kan naturligtvis för mig i min egenskap af statsutskottsledamot icke vara annat än smickrande att finna hvilken uppmärksamhet Kongl. Maj:ts rådgifvare egenat utskottets betänkande. Förut hafva endast Riksdagens skrivelser föredragits inför Kongl. Maj:t, men denna gång har statsutskottets betänkande blifvit inför Kongl. Maj:t föredraget, oaktadt detsamma ännu icke behandlats af Riksdagen och dessutom genom Riksdagens upplösning blifvit helt och hållet annullerad. På första hufvudtiteln har herr statsrådet och chefen för finansdepartementet erinrat om hvad statsutskottet yttrat i ett sitt betänkande och detta har till och med föranledt Kongl. Maj:t att till statsrådsprotokollet göra en diktamen. Herr statsrådet och chefen för sjöförsvarsdepartementet har äfven åberopat hvad statsutskottet yttrat, ehuru jag dock vill nämna, att det statsutskottets utlåtande, som af honom åberopats, först blifvit inför Riksdagen föredraget. Herr statsrådet och chefen för civildepartementet har på tre ställen åberopat statsutskottets utlåtanden, som — icke blifvit inför Riksdagen föredragna. Detta förefaller mig något besynnerligt. Enligt mitt förmenande kan statsutskottet på sin höjd tillmäta sig att i anslagsfrågor vara en rådgifvare åt Riksdagen. Att statsutskottet derjemte skulle vara en rådgifvare åt konungens rådgifvare torde vara en detsamma tillagd, för grundlagen tem-

Statsverks-
propositionen.
(Forts.)

ligen främmande uppgift. Grundlagen känner icke flera än två statsmagter, Konungen och Riksdagen. Den allmänna opinionen har uppstått en tredje statsmagt, pressen. Vi tyckas nu vara på väg att få en fjerdte statsmagt, statsutskottet. Men jag fruktar nästan, att här vid lag kan tillämpas det gamla ordspråket: »Ju flere kockar, dess sämre soppa».

Den andra erinringen eller förfrågnngen, som jag har att göra, afser 1886 års öfverskott. Det beräknades nemligen i januari månad innevarande år till 4,034,000 kronor, och i april månad till 4,633,000 kronor, men det oaktadt förklarar herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, att öfverskottet i verkligheten icke torde komma att uppgå ens till den i januari beräknade lägre summan och anför såsom skäl därför, att bränvinstillverkningsafgiften för det bränvin, som ligger å nederlag, icke kommer att erläggas i händelse export skulle ega rum. För min del hysar jag några tvifvelsmål, om det *endast* är i denna händelse som den bokförda tillverkningsafgiften icke kommer att utgå. Jag föreställer mig nemligen, att det på nederlag liggande bränvinet är att betrakta såsom ett slags reservförråd, som kommer att qvarligga, om icke konsumtionen i landet skulle ökas i så hög grad, att tillverknngen icke kunde motsvara densamma. Skulle jag härutinnan hafva misstagit mig, ber jag att derom få upplysning, och det skulle vara mig kärt, om jag i detta fall gjort ett misstag.

Vi hafva nu under de senaste statsregleringarna anlitat befintliga öfverskott, som beräknats för år 1884 till 8,153,000 kr. och för år 1885, — hvilket öfverskott skulle tagas i anspråk för regleringen för år 1888, — till 8,293,000 kronor. Vi hafva i väsentlig mån lefvat på dessa öfverskott. Skulle det nu befinnas, att icke något öfverskott uppkommer till nästa år, tror jag förhållandena blifva sådana, att statsutskottet måste iakttaga mycken försigtighet. Jag erinrar mig att vid 1882 års riksdag, då fråga var om majstullen, den dåvarande ordföranden i bevillningsutskottet och nuvarande ålderspresidenten i Andra Kam-maren, yttrade att när vi exportera bränvin, exportera vi endast grundämnena: luft och vatten. Denna bild syntes mig då något luftig, men det förefaller mig som om den nu icke skulle sakna tillämpning. Ty beträffande det öfverskott, som beräknats skola uppkomma på bränvinstillverkningsafgiften, kan det lätt hända att det antingen af dunstar i gasform eller uppgår i vatten, och då komma vi nästa år, utan reserv eller öfverskott från ett föregående år, att stå inför en ständigt tilltagande finansiel kris, för hvars lösning Kongl. Maj:ts regering visat sig icke ega annat medel än — *Riksdagens upplösning*.

Det är dessa båda erinringar, jag vid statsverkspropositionen velat framställa.

Herr Hedlund: I den förste ärade talarens yttrande fans åtskilligt, som ganska mycket tilltalade mig. Den sparsamhets-

anda, som genomgick hans förslag eller, rättare sagdt, det förbud han gaf af hvad han kommer att arbeta för i fråga om statsregleringen, är förtjent af allt erkännande. Han gick dervid mycket grundligt tillväga och det är icke något ovanligt från hans sida. Det skall alltid räknas honom till heder att han med stor ifver yrkar på återhållsamhet i våra statsutgifter; men jag får dock säga att det föreföll mig något oväntadt att från den sida, han tillhör, få höra en så genomgripande åtgärd föreslås, som den han här påyrkade. Han ville nemligen icke ens nöja sig med att utan vidare afslå alla *nya* förslag till utgifter, som af regeringen framstälts, utan han ville äfven gå in på de ordinarie anslagen, såvidt tredje mans rätt derigenom icke kränktes. Vi veta att man, synnerligen i Första Kammaren, hyst betänkligheter mot vidtagande af åtgärder, som ingripa i de ordinarie anslagen, så mycket mera som frågans konstitutionellt rättsliga beskaffenhet är ganska omtvistlig. Vi känna väl hvilka allvarliga debatter härom fördes under första tiden af den nya riksdagsordningsperioden. Då var det den högra sidan, hvilken hade sitt förnämsta stamhåll i Första Kammaren, som med ifver opponerade sig mot en sådan magtinskränkning som ett ingrepp i de ordinarie anslagen. Från den sida jag tillhör lärer man icke vara rädd för en sådan åtgärd, men jag tror i likhet med den förre talaren, att det måste bero på åtskilliga politiska förhållanden inom Riksdagen, om en sådan åtgärd skall tillgripas eller icke. För den ärade talaren skulle nu ett sådant fall föreligga. Han vill med andra ord göra ett sådant våldsamt ingrepp i statsregleringen såsom ett steg för att undanröjda den regering, hvilken han icke längre — utan tvifvel till regeringens stora ledsnad, derom är jag öfvertygad — kan skänka sitt förtroende, och sålunda begagna de parlamentariska ländernas magtmedel för att göra regeringen omöjlig. Man har tillföre från den s. k. högra sidan hittills varit rädd äfven för parlamentarismen, en utväxt på det konstitutionella statsskicket, som bildar skarpa partisöndringar i ett land och försvarar ärendenas lugna utveckling. Vi hafva prisat oss lycklige därför, att vi stått på den konstitutionella grund, att vi kunna vara med regeringen, då vi gilla en åtgärd af henne, men mot regeringen, då någon hennes åtgärd af oss ogillas, oberoende af den ställning, vi i öfrigt i politiskt afseende till henne intaga. Det har varit en glädje för oss mer än en gång, då man i andra länder klagat, öfver de svårigheter och det trassel, hvartill parlamentarismen i sina konsekvenser ledt, att framstå såsom ett fullkomligt fritt konstitutionellt land, oberördt af dessa farliga politiska brytningar.

Nu skulle man emellertid från det konservativa hållet verkligen vilja införa oss på denna riktning och det på ett så våldsamt sätt, som den förste talaren vidrörde. Och hvad skulle vara anledningen till en sådan åtgärd? Det skulle vara den omstän-

Statsverks-
propositionen.
(Forts.)

dighet, att regeringen upplöst Riksdagen, att den nya sammankallade Riksdagen förklarats för ny lagtima Riksdag och slutligen att regeringen ingripit i de nya valen.

I afseende å Riksdagens upplösning förvånar det mig, att man från den sida, den ärade talaren tillhör, kan hafva något att deremot anmärka. Under två föregående år har man från detta håll ytterst starkt lagt regeringen till last, att hon icke lyssnat till rösterna inom landet, att hon icke, såsom en talare yttrade i en mer begränsad krets — som dock var tillräckligt stor för att kunna räknas såsom offentlig — lyssnat till den brusande ström, som gick genom landet. Det är sant, att man fått denna ström att brusa högt, men det fanns också — anmärktes der vid det afsedda tillfället — en underström, som kunde komma fram i dagen och som icke var att försmå! Från den sida, som förevisat regeringen, att hon icke lyssnat till »den brusande strömmen», den allmänna meningen om det nya politiskt-ekonomiska systemet inom landet — från den sidan förebrår man nu regeringen, att hon verkligen ville få ett tillförlitligt uttryck af den allmänna meningen, då det uttryck härför, som vans genom Riksdagens voteringar, var så ytterst sväfvande, att majoriteten i Första Kammaren utgjorde endast ett par och i Andra Kammaren omkring ett tiotal röster. Om någonsin en regering haft rättighet, att icke säga skyldighet, att söka få ett tillförlitligare uttryck för den allmänna meningen, har det varit i detta fall. När skulle väl en riksdagsupplösning vara riktigare, rättvisare och mera befogad än just i en skattefråga som denna? Man säger, att regeringen icke behöfver eller ens har rättighet att i skattefrågor upplösa Riksdagen, då Riksdagen i sådana frågor har absolut myndighet. I nu ifrågavarande fall anser mången Riksdagen hafva en sådan myndighet, och så har äfven den nuvarande lojala regeringen uppfattat saken. Men det är just i *sådana* fall Riksdagens upplösning måste komma i fråga. I fall, der regeringen har oomtvistlig del i beslutanderätten, behöfver hon icke upplösa Riksdagen. Då behöfver hon blott afgifva sitt veto och saken är affärdad till nästa riksdag. Här åter stod regeringen i det dilemma att kanske få bringa till verksamhet en ny beskattningsform för att, om vid höstvalen samma opinion gjort sig gällande, som den, hvilken nu framkommit, kastas in i äfventyret af ett vacklande finansielt system. Har någonsin en riksdagsupplösning varit berättigad och har den någonsin utgjort en skyldighet för regeringen, har det varit här. Men jag undrar icke på, att den varit oangenäm för det besegrade partiet, som stod färdigt att gripa magtens tömmar, och införa »det nya systemet». Det kan jag väl förstå och jag klandrar icke heller de besegrades svärmodiga och bittra känslor. Från min synpunkt åter var regeringens åtgärd fullt berättigad och den enda möjliga, ehuru det naturligtvis för dem, som i konstitutionellt afseende liksom i många

andra fall stå på en mera ren vensterståndpunkt, ej är angenämt att se nya magmedel i en förut stark regerings hand. Här har det märkliga förhållandet inträffat, att då regeringen tillgripit en åtgärd, som i alla konstitutionella land är ytterst impopulär, så har hon derigenom vunnit popularitet.

Att folkets mening på detta sätt skulle få göra sig gällande hade bort vara för herrar protektionister af ganska stor betydelse för att i detta fall få skingrad en villfarelse, som hittills varit rådande. För hvarje ärlig man måste det vara af vigt att få veta om han misstagit sig eller om han hyst en riktig mening. Det finnes, mine herrar, ingenting svårare i världen — en gammal publicist må ega rätt att derom yttra sig — än att utröna hvad som är allmän mening i landet. Det är ej ovanligt att i det offentliga lifvet och särdeles i pressen få höra: »min mening är den offentliga meningen». Ett sådant ord har dock aldrig gått öfver mina läppar, och jag anser det vara förmätet att fälla ett dylikt yttrande.

Här var nu ett tillfälle för regeringen, och det enda möjliga tillfället, att genom nya val till Andra Kammaren få reda på meningen i landet. Och detta lyckades äfven i dubbel mening, dels genom utgången af sjelfva valen, och dels genom den starka opinionsyttringen, som dermed gifvit sig tillkänna, i och med den »underström», som kommit i dagen från de orepresenterade led, och dervid lägger jag för min del synnerlig vigt: det var ju på dem, på dessa orepresenterade, uppå hvilka de nya skattebördorna hufvudsakligen skulle komma att hvila.

Jag beklagar om svenska Riksdagen och ej minst Första Kammaren skulle vara i saknad af djup känsla utaf det ansvar vi hafva med hänsyn till de orepresenterade. Endast med *den* känslan stark och mäktig kan man hålla något emot den oundvikligen framträngande rörelsen, som afser att bringa strecket djupt ned, ja, helt och hållet taga bort det. Vi stå ej, mine herrar, med nog starka dammar för att kunna besegra en sådan folkrörelse. Ett sätt att åtminstone någon tid uppskjuta sprängandet af dessa dammar är, att vi kraftigt känna inom oss att vi representera äfven de orepresenterade. Och ett tillfälle för dessa att få göra sig gällande har ej varit den minst betydelsefulla frukten af de beslutade omvalen till Riksdagens Andra Kammare.

Man har talat om nya val jemväl till den Första Kammaren. Men, mine herrar, vi veta ju af erfarenheten från en aflägsen landsända, huru litet dessa landsting representera folkets mening i en sådan fråga som denna. Och det kan heller icke vara annorlunda.

Det är en väsentlig skilnad om min uppgift som valman afser blott en enda riksdag eller en längre tidsperiod. Jag behöfver i förra fallet blott framställa det spörsmålet: har han i den eller den frågan den meningen? Men då det gäller att välja

Statsverks-
propositionen.
(Forts.)

för 9 år, måste jag ju taga hänsyn jemväl till en mängd *andra* frågor, såsom t. ex. skolfrågan, en fråga, som ej på längden kan undanskjutas. Under en kortare riksdagsperiod kan man lägga större tonvigt på en viss fråga — ej så för en längre; *då* kan och bör man ej göra någon åsigt i en viss fråga uteslutande till vilkor för en persons kandidatur.

Landstingen böra helst undvika att inblanda sig i sådana strider som den närvarande, och då frågan gäller hvad som är den allmänna meningen i landet, bör man ej vädja till dem. Deras hufvudsakliga uppgift är att vårda orternas angelägenheter; deras ledamöter äro orternas förtroendemän, utsedde med så litet hänsyn som möjligt att spela någon politisk roll, eller att vara ett politiskt valkollegium, och detta har just fått sitt rätta uttryck i sammansättningen af vår Första Kammare, hvilken i allmänhet består af upplyste och redlige svenske män, oberörde af partistrider. Denna grundsats var den bestämmande, då den stora uppgiften att utgöra valkollegier till Första Kammaren lades i landstingens händer.

Här har talats om regeringens obehöriga inflytande på valen. Jag kan icke tänka någon orimligare och mera orättvis anklagelse. Det skulle då ligga uti regeringens till landshöfdingarne utfärdade cirkulär, hvilka jag för öfrigt icke närmare känner till. Har då den ärade talaren icke reda på hvad det vill säga, då en regering inblandar sig i valen, såsom t. ex. i Frankrike, när regeringen der sätter upp egna kandidater och bjuder och befaller sina prefekter och underprefekter att de skola drifvas igenom. Och så är, sorgligt att säga, förhållandet icke endast i Frankrike. Äfven i Tyskland har på senare tider från regeringen utöfvats ett våldsamt tryck på dess underlydande, ända ned till småtjenstemännen vid jernvägarne. Finnes nu hos oss någonting härmed jemförligt? Kan man visa att regeringen i vårt land utöfvat den ringaste påtryckning? Jag talar ej för regeringen. Regeringen må svara för sig sjelf. Man jag måste såsom en ärlig man, väl bekant med de strider, som pågått, säga att hvarje tryck från regeringens sida i denna sak är mig fullkomligt obekant.

Man har mycket talat om de våldsamma valagitationerna i orterna. Och äfven undertecknad har dervid fått en släng af slevven. När man talar om agitation här i vårt lugna och beskedliga land, är det därför, att man ej har något begrepp om hvad en verklig valagitation vill säga. Der det verkligen existerat en valagitation, eller åtminstone en tillstymmelse dertill, det var för ett par år sedan i Östergötland, hvarest åtskilliga folkmöten höllos och den beskedliga allmogen kallades ihop att höra de mest galna påståenden. Det var, jag vill minnas i Vännberga, eller hvad stället heter, och på andra orter. I afseende å den »agitation», som nu egt rum, kan jag anföra ett exempel från min hemort. Blott med knapp nöd och mycken tvekan förmådde

jag mig att lyssna till inbjudningar till två valmöten, det ena å en ort, hvarest jag sjelf var hemmansegare. Så mycket skyggade jag tillbaka för att ingripa i denna rörelse, och jag gjorde det endast därför att jag bestämdt inbjöds dertill. Man hade icke någon rätt talför man på platsen, och man betraktade mig såsom en sådan.

Äfven har det talats om agitation i Dalarne och på några få andra ställen. Men detta därför att vi, som sagdt, ej veta hvad valagitation vill säga i europeisk mening. Jag är likväl glad att åtminstone *någon* agitation har egt rum, som kunnat en smula rycka upp svenska folket ur dess dvala och väcka till lif intresse för allmänna ärenden och kännedom om hvad dess egen välfärd kräver. Jag hoppas att denna kunskap måtte komma att spridas ytterligare till hösten.

Striden om de 2 torsdagarne i en vecka lägger jag mig icke uti. Flere kompetenta personer hafva yttrat sig i denna fråga, en mycket svår och genomgripande fråga, och för min del skulle jag, om jag äfven vore i besittning af så stor riksdagsmannakerfarenhet och juridisk bildning, som den förste ärade talaren, likväl tveka att uttala ett så bestämdt omdöme beträffande en fråga, om hvilken till och med de, som varit med om vår grundlags stiftande, hyst alldeles motsatta meningar. Här om någonsin ha vi en i hög grad tvifvelaktig fråga, och att deruti uttala en absolut bestämd åsigt synes mig förmätet. Jag ber om ursäkt för ordet. Icke heller tillkommer det mig att yttra mig om, huruledes regeringen vid en punkt af den nya statsregleringens uppgörande tagit till ledning ett yttrande af statsutskottet. Men äfven här förvånar det mig att den ärade talaren kan vara så främmande för huru det plär tillgå i andra konstitutionella länder. Der är det icke alls ovanligt, utan hör fastmer till ordningen, att regeringen rådför sig med representationens budgetskommision. Skulle landets regering vid ett sådant förhållande som nu, då statsutskottet haft en ömtålig fråga under behandling, icke tagit hänsyn till denna fraktion af Riksdagen, så skulle jag för min del tyckt, att denna regering handlat ganska illa. Då skulle med vida mera fog kunnat sägas: besynnerligt att regeringen tagit så litet hänsyn till förra Riksdagen, att den alldeles låter gå sig förbi ett redan färdigt betänkande från statsutskottet. Det kunde vara en grundad anledning till klander.

Man har velat drifva denna sats till dess spets och sagt: regeringen har gjort statsutskottet till sin rådgifvare. Det är alldeles icke fallet. Men äfven *om* statsutskottet i en eller annan fråga visat sig stå i det förhållande till regeringen, att hon kunnat derifrån emottaga ett yttrande i form af råd, skulle man icke då klandrat en regering, som vore så svag, att hon ej velat taga emot goda råd från en kompetent och betydande rådgifvare? Svagheten är rädd att visa sig svag och lyssnar ej till andras

Statsverks-
propositionen.
(Forts.)

råd. Den starke deremot behöfver icke vara rädd att taga råd. vare sig från det ena eller andra hållet.

Jag har härmed blott velat uttala en gensaga från det håll, jag representerar, mot att man skulle ega någon rättighet att, på grund af de åtgärder, dem regeringen lojalt med hänsyn till landets bästa vidtagit i afseende på riksdagen, besluta så våldsamma steg, som den förste ärade talaren föreslagit. Och jag föreställer mig, att om dessa hans anslag vunne framgång, skulle Första Kammaren inom kort vara den förste att beklaga, det den låtit leda sig in på en så revolutionär väg som den föreslagna.

Friherre Klinckowström: Jag beklagar verkligen mycket, att den siste ärade talaren använt sin obestridliga dialektiska talang att försvara en så klen sak, som den, hvilken nu föreligger. Oaktadt gammal riksdagsman och en rutinerad pressens företrädare, synes han dock alldeles hafva förgätit vår grundlags uttryckliga föreskrifter i mångt och mycket af hvad han här anfört. Han ville försvara regeringen därför att den för att få en »tillförlitlig mening» om vårt lands tänkesätt i afseende på tullfrågan upplöste ensamt den Andra Kammaren, och han till och med sökte förebriaga ett slags bevisning för den satsen, att det varit origtigt, om regeringen på samma gång upplöst Första Kammaren. Ja, det kan visserligen från hans ståndpunkt betraktas såsom en smaksak, men grundlagen gör ej sina åsigt till smaksaker.

Den 1 § i vår³ gällande riksdagsordning föreskrifver, att »svenska folket representeras af Riksdagen, fördelad i två kamrar, »den Första och den Andra, hvilka i alla frågor hafva lika be- »hörighet och myndighet». Här synes det mig verkligen — om jag nu skall använda ett så hårdt, men jag tror berättigadt uttryck — att regeringen genom sitt förbiseende af den 1 § i mom. i riksdagsordningen trampat under fötterna den Första Kammarens myndighet och behörighet. Ty likaväl som Andra Kammaren representerar svenska folket, likaväl representerar Första Kammaren samma folk, och att ensidigt vädja till nya val till den förra, men ej till den senare, anser jag vara grundlagsvidrigt handladt af regeringen.

Vidare säger man, och regeringen sjelf har hyst den åsigten, att man borde ha en Andra kammare vald på grund af de valdes åsigt *i tullfrågan!* Men äfven detta strider mot grundlagen. Riksdagsordningens 1 § säger i dess andra moment: »riksdags- »männen kunna i utöfningen af sin befattning icke bindas af »andra föreskrifter än rikets grundlagar». Således icke af den särskilda åsigt, som här skulle gjort sig gällande, och verkligen i mångt och mycket gjort sig ensamt gällande, vid de nya valen till Andra Kammaren.

Vi hafva nemligen icke här att ensamt behandla tullfrågan.

Vi hafva ju hela Kongl. Majt:s nädiga proposition angående statsverkets tillstånd och behof, uti hvilken inbegripes en massa saker, som alldeles icke tillhöra tullfrågan.

Det synes mig därför, som Andra Kammaren skulle vara föga kompetent att behandla dessa frågor, när den, på regeringens befallning, nyvalts *ensamt* på grund af en viss mening i en viss fråga.

Herr Hedlund har stämplat med ganska hårda ord den mening, jag framställt rörande vissa inskränkningar i riksstaten och i Kongl. Majt:s rätt att disponera öfver statsanslagens besparingar o. m. d.

Äfven här tror jag att herr Hedlund låtit sitt begär efter advokatoriska invändningar löpa till skogs med hans förnuft. Ty han benämner med »magtinkräkning» och »våldsamt ingrepp i statsregleringen» mina förslag i de punkter, jag uppställt och hvilka förslag jag ämnar med min svaga röst biträda. Men herr Hedlund förgäter fullkomligt härvidlag att dessa så kallade ingrepp i statsregleringen äro helt enkelt i grundlagen föreskrifna bestämmelser med afseende på densamma.

Grundlagen känner ingen skilnad emellan ordinarie och extraordinarie anslag i statsregleringen. Den ålägger deremot Riksdagen att verkställa alla möjliga besparingar, som låta sig grundlagsenligt och med rikets väl och bästa förenas. Det är en pligt, jag påmint om, men icke något våldsamt ingrepp i statsregleringen. Jag ber blott att för framtiden — eftersom vi stå på vänlig fot med hvarandra — herr Hedlund måtte i sådana frågor, der hans imagination kommer i strid med grundlagens bestämmelser, något modifiera sina uttryck. Herr Hedlund har talat om svenska folkets grundlagsenliga representanter och ställt dem i jämförelse mot den stora massan af folket, som beklagligtvis för närvarande icke är i Riksdagen representerad. Om herr Hedlund följt med de senare Riksdagarnes förhandlingar, skulle han finna, att det icke är längesedan jag ingaf en ganska vidlyftig motion, deri jag fördömde att människovärde och medborgerligt förtroende skulle uppvägas och mätas med penningar. Jag vill att medborgerligt förtroende skall grunda sig på helt andra egenskaper hos den valde än egandet af penningar och penningar. Det är ju blott att dansa kring guldalfven. I allt fall kan jag icke skyllas för att vara hvarken retrograd eller allt för mycket konservativ. Herr Hedlund nämnde att det går en »underström» bland de stora massorna i landet. Ja, beklagligtvis hafva vederbörande, illa nog, tagit alltför stort intryck af denna underström och hafva enligt mitt förmenande icke tillräckligt omdöme för att se huru mycket smuts denna underström bragt upp på ytan. Det är en så besynnerlig tankegång, herr Hedlund tillät sig i sitt sista försvar för regeringen. Han talade om »tullar såsom en skattebördad lagd på menige man», äfvensom lifsmedeltullar.

Statsverks-
propositionen
(Foris.)

Har herr Hedlund någonsin gjort sig den mödan att gå till grunden och undersöka om detta talet att tullarne fördyra lifsmedlen är berättigadt eller icke? Jag vill åtaga mig visa herr Hedlund att så icke är förhållandet, och jag beklagar, såsom jag redan gjort vid denna riksdag i början af året, att regeringen icke på ett grundligt och opartiskt sätt låter undersöka denna fråga, som dock är den, som hufvudsakligen delar de två stora partierna i landet i tullpolitiskt hänseende. Hvarför gör hon icke det? Hon har tillsatt stora komitéer, många och onödiga, som kostat landet ofantliga summor. Regeringen har för icke längesedan tillsatt en s. k. ekonomisk komité, men förbjudit denna att sysselsätta sig med tullfrågan. Är det att handla ärligt och rättvist mot oss att icke ens vilja med fakta upplysa landet, huruvida det är sanning som frihandlarne — och dermed äfven regeringen — påstå, att tullar på sådana lifsmedel, som kunna produceras i landet, verkligen öka beskattningen på konsumtionen af sådana lifsmedel i landet? Och hade en sådan undersökning skett, icke af medlemmar af Cobdenklubben — ty de hafva försvurit sig om icke till den onde, så åtminstone åt frihandelsprincipen, — utan åt opartiske män, som icke varit bundne af förutfattade meningar och löften, så skulle herrarne hafva fått se att icke lifsmedelspriset för konsumtionen ökas genom tullarne. I Frankrike har man till exempel helt nyligen lagt ökade tullar på spanmål, mjöl, fläsk, kött m. m. Tro herrarne att prisen på dessa varor därför ökats på torgen i Frankrike? Ingalunda! Undersökning härom har skett mångfaldiga gånger. I Preussen hafva sådana undersökningar skett sedan 15 år tillbaka. Talar icke detta åtminstone för, att man borde undersöka frågan äfven här? Och ingen annan än regeringen bör föranstalta en dylik undersökning, ty regeringen har ju sina ombud i främmande länder. Landet bör blifva upplyst i denna fråga, som splittrar det i två oförsonliga partier.

Jag tänker icke nu besvara herr Hedlunds alla hypoteser och satser. Detta vore icke möjligt. Men han sade, bland annat, om jag rätt uppfattade honom, att landstingen icke egentligen representerade folket. Var det så? (herr Hedlund: Nej!) Nå, hur var det då? — Det var emellertid en allför vågad sats, då man talar om sådana korporationer som våra landsting; men det passar icke i stycket och därför säger man att landstingen åtminstone i tullfrågan icke äro ett uttryck för svenska folkets önsknings. Detta är likväl ganska illa, ty den rörelse som nu pågår i landet vid val af delvis nya ledamöter i landstingen, har tills dato utfallit i tullskyddsvänlig rigtning. Det smakar icke, men kan icke hjälpas. Jag läser tidningarne, och det må herr Hedlund såsom en af pressens mest framstående representanter hålla mig räkning för. Herr Hedlund har förvånat sig öfver att jag yttrat ett par ord om regeringens obehöriga ingripande i

valen. Jag vill här icke fästa mig vid annat än offentliga handlingar af regeringen och jag vill icke tala om allt det andra, som rört sig på botten och hvarom jag icke har tillräcklig kännedom för att nyttja det såsom bevisningsmateriel. Herr Hedlund vet lika väl som jag, att när nya val skola ske, sådana skola förrättas *ofördröjligen*, och likväl har regeringen tillstått vederbörande myndigheter en avis om att icke företaga dessa val förrän nya folkmängdsuppgifter hunnit blifva expedierade till vederbörande valförrättare. Detta är ett faktum. Om hvad som passerat vid valsammankomsterna synes herr Hedlund sväfvat i stor okunnighet. Han har som en ål slunkit fram öfver de högst märkliga tilldragelserna i *Dalarne*. Der har, mine herrar, konungens höga och heliga namn missbrukats på valmanifest, åtföljda af valsedlar, der det står: »Konungen vill att ni skolen rösta i den eller den ritningen». Det finnes två exemplar af sådana här hos en ledamot af Kammaren. De hafva blifvit kallade »konungabref». Jag tycker verkligen det vore värdt från konungens sida att låta undersöka dessa förgripelser, derigenom personer sökt genom att begagna konungens namn förleda folket. Herr Hedlund talade om andra länder. Nog vet herr Hedlund att andra länders grundlagar äro olika våra, nog vet han att det finnes konstitutionella stater med hög kultur, som tillåta köp af röster vid valen. (Herr *Hedlund*: Nej!) Då skall jag be att få upplysa herr Hedlund derom. Herr Hedlund känner väl till förhållandena i England, der röstköp medgifves. (Herr *Hedlund*: Afskaffadt!) När afskaffades det? Röstköpet har nedsatts till ett visst maximum, men ej afskaffats. Vi få lof att bedöma sakerna efter våra förhållanden, icke efter andra länders. De kunna ej jemföras med hvarandra och jag tackar Gud att vi icke kommit till den höjd i kultur att vi efterhärma det dåliga hos andra länder. Herr Hedlund gifver sig nu på att försvara regeringen, han är dess frivillige talman. Jag för min del tycker, att regeringen kunde försvara sig sjelf, eftersom vi se flere af regeringens ledamöter och särskildt dess främste man här närvarande. Herr Casparsson anmärkte — och såsom mig synes med stort skäl — att regeringen i sin statsverksproposition åberopar statsutskottets mening i vissa frågor, som statsutskottet vid januaririksdagen hunnit behandla. Huru har regeringen på grundlagsenlig väg fått reda på detta? Har någon skrifvelse upplyst regeringen om detta? Sådant beteende af regeringen förekom äfven för några riksdagar sedan och klandrades *då* mycket. Det bör ock med skäl klandras, ty regeringen kan endast genom officiel skrifvelse anses få reda derpå. Riksdagen sjelf har icke fått veta det. Att nu åberopa statsutskottets mening finner jag mycket klandervärdt och regeringen har endast på sqvallervägen fått reda derpå.

Mycket vore att ännu säga i denna fråga, men det kan för närvarande icke leda till någon åtgärd. Tro mig, det kommer

Statsverks-
propositionen.
(Forts.)

nog en tid, då den vind, regeringen nu utsatt, kommer som en storm tillbaka öfver dess hufvud.

Herr statsrådet friherre Tamm: Då jag nu tillåter mig begära ordet, är det icke för att yttra mig öfver de många, till ämnet icke hörande saker, som här blifvit berörda, utan för att lemna svar på den fråga, den ärade representanten på upplandsbänken till mig framställt. Han började med att antyda det ovanliga deruti, att en statsutskottets ledamot tog till orda redan vid remissdebatten. Jag spårar deruti ett drag af hans ridderliga karakter, då han velat bereda tillfälle för den, som kontrasierat statsverkspropositionen, att lemna de upplysningar, han nu anser sig böra meddela.

Talaren fäste sig först dervid, att öfverskottet å 1886 års statsreglering, hvilket den 12 sistlidne januari beräknades till 4,034,000 kronor, nu upptagits till 4,633,000 kronor. Det torde vara Kammaren bekant, att under den tid, som passerat sedan januari månad detta år, åtskilliga räkenskapsafslutningar egt rum, hvarigenom öfverskottet blifvit närmare känt. Detta är vid inkomstberäkningen iakttaget, och de af statskontoret uppgifna siffror, som der återfinnas, ligga till grund för uppgifterna angående bränvinstillverkningsmedlen. Att således öfverskottet å dessa blifvit något större nu än i Januari, torde icke förefalla någon underligt.

Derefter nämnde han, att chefen för finansdepartementet hade till statsrådsprotokollet meddelat, att icke ens till det lägre beloppet skulle öfverskottet för 1886 få beräknas i den budget, som skall uppgöras för 1889 af skäl, som i protokollet närmare angäfvos.

Det torde dock ej varit alldeles onödigt att redan nu göra någon framställning derom, ty om export af bränvin inträffar 1887, lär resultatet blifva, att 1887 års bokslut helt och hållet drabbas af den minskning i statens bokförda tillgångar, som deraf blifver en följd. Om denna minskning ej toges i beräkning förr än då, så skulle 1887 lemna ett antagligen ytterst klen resultat, och det är till förekommande af detta, som jag gjort förslag att den skulle till en del drabba öfverskottet för 1886.

Den ärade talaren gjorde derpå den frågan: Är det ej uteslutande af bränvinskonsuntionen inom landet, som statens inkomster äro beroende, och icke af den större eller mindre export, som möjligen kommer i fråga? Jo, förvisso. Men om ej någon export skulle inträffa, föreställer jag mig, att 1888 bränvinstillverkarne skulle, då så stora belopp ligga inne på nederlag, disponera detta bränvin för konsuntionen inom landet, men minska sin tillverkning, och under sådana förhållanden skulle statens inkomst för nämnda år af bränvinstillverkningen blifva ytterst klen. Jag kan således tänka mig att de påförda, men icke erlagda afgifterna för detta på nederlag befintliga bränvin i framtiden kunna

komma att inflyta till statskassan. Det är emellertid mera antagligt, att utförsel kommer till stånd, hvaraf följer, att de debiterade afgifterna icke komma att inflyta, och vid sådant förhållande synes det mig vara skäl att redan nu taga detta i beräkning samt tillse, att icke minskningen i de bokförda tillgångarne må drabba ett enda år.

Det är ej heller först nu som sådana förhållanden inträdt. Kammaren har sig nogsamnt bekant, huru som vid föregående tillfällen ganska stora belopp af bränvin varit liggande på nederlag. Jag har i detta afseende erhållit upplysningar, som visa att äfven före år 1883, när obeskattadt bränvin icke kunde finnas på nederlag annat än för tiden från den 1 oktober, eftersom då all skatt skulle erläggas, likväl på nederlag voro sådana kvantiteter som 1877 öfver 5½ milloner liter, 1878 3,800,000, 1879 6,380,000, 1880 5,380,000, 1881 och 1882 5,000,000 liter, allt belopp, för hvilka någon tillverkningsavgift icke var erlagd. Vid början af år 1883 kunde ej några särdeles stora belopp vara liggande på nederlag, derför att den då genomförda förändringen i tillverkningslagstiftningen gjorde det nödvändigt för alla tillverkare att förut betala den afgift, som enligt de gamla bestämmelserna dem ålåg, för att undvika den nya förhöjda. Efter 1883 års början har beloppet af på nederlag liggande bränvin ärligen stigit, så att det den 1 januari 1884 utgjorde 3,950,000 liter, 1885 4,240,000, 1886 6,100,000 och 1887 8,850,000 liter, allt i rundt tal.

Samtidigt med detta har bränvinsexporten högst betydligt varierat. Men härvid är att märka med afseende å bränvinsexporten, att vare sig nederlagsavgifterna icke komma att inflyta eller de skola restitueras, torde resultatet blifva detsamma. Under de två åren 1880—1881 var exporten högst betydlig, 1880 var den 6,248,000 och 1881 6,690,000 liter. Följden häraf var naturligtvis att tillverkningskatten måste restitueras och för detta ändamål togs för båda åren sammanlagdt ungefär 5,000,000 kronor i anspråk, hvilka måste utbetalas af det förslagsanslag till restitutioner, som finnes uppfördt under sjunde hufvudtiteln. Sedermera har exporten af bränvin varit högst obetydlig ända till början af innevarande år. Under de första månaderna af detta år har nemligen bland bränvinstillverkarne satts i fråga att genom förenade krafter åstadkomma en så stor export, att hela det på nederlag befintliga partiet skulle försvinna ur landet för att icke utgöra ett konkurrensmedel vid försäljning inom landet.

Under det jag sålunda fullständigt erkänner, att det är endast på den inom landet skeende konsumtionen som statens inkomster bero, tror jag mig hafva visat att, äfven om någon export ej skulle komma i fråga, skulle skatten kunna komma att inflyta för det nu på nederlag liggande bränvinet, och det är just till ersättning för sådana i framtiden inflytande medel, som kassa-

*Statsverks-
propositionen.*
(Forts.)

förlagsfonden torde tjena. I sådant afseende hafva ock såväl finansministern som statsutskottet vid 1879 års riksdag, då fråga förevar om bildande af en kassaförlagsfond, särskildt fäst uppmärksamheten på att en del af de statens tillgångar, som ännu ej influtit, bestå i tillverkningsafgifter för bränvin. Det erinrades äfven vid 1884 års riksdag af dåvarande chefen för finansdepartementet, att, der bränvin exporterades, restitution af tillverkningsafgiften måste ega rum och att derigenom en rubbning skulle komma att inträffa i den uppgjorda budgeten. Såväl han som statsutskottet funno dock önskligt att förlagsanslaget ej derför ökades, emedan man ej på förhand kunde bestämma om export skulle ske eller ej. Det inträffade då alldeles samma förhållande som nu, att man förutsåg, att export skulle komma att ske, men man egde ej någon visshet derom.

Under sådana förhållanden anser jag mig hafva haft fullt skäl att till Konungen göra den framställning, som genom bilagan till den kongl. propositionen blifvit Riksdagen meddelad.

Herr Forssman: Då det torde vara önskligt, att sammanhanget i denna sak blir för Kammaren och Riksdagen fullt klart, skall jag tillåta mig att meddela några upplysningar utöfver dem, som herr statsrådet och chefen för finansdepartementet lemnat.

För år 1883 skulle för allt det bränvin, som tillverkades, skatten betalas för hvarje år, ty nederlagen skulle tömmas den 1 oktober och skatten dervid erläggas. Tillverkningen svarade således mot statsinkomsterna, eller statsinkomsterna för hvarje år rättade sig efter det belopp, som tillverkades. Detta förhållande upphörde med 1883 års början, ty då trädde i kraft en ny bränvinstillverkningslag, som medgaf tillverkarna rätt att hålla bränvin en obegränsad tid på nederlag, och i sammahang härmed inrättades under år 1884 allmänna nederlag, större depoter af obeskattadt bränvin. Efter dessa förändringar blef, såsom är lätt att förstå, icke längre tillverkningen, utan ensamt konsumtionen bestämmande för statens inkomst. Ty det är alldeles tydligt, att ingen tager ut bränvin och låter beskatta det annat än i den mån det går till konsumtion. Ett annat förfaringssätt skulle onödigtvis fördyra förlagskostnaden för en vara, som kunde få ligga kvar på nederlag. Men detta oaktadt bibehölls i statskontoret samma bokföringsmetod för ifrågavarande inkomster som tillföre. Man tog upp såsom statsinkomst skatten för allt inom landet tillverkad bränvin, utan att göra afseende på, om det låge på nederlag eller icke. Derigenom har kommit att inträffa, att inkomsterna i statskontorets räkenskaper upptagits till högre belopp än som verkligen influtit. Sålunda upptogs för 1883 1,826,000 kronor mer än som inflöt i statskassan, 1885 786,000 och 1886 1,265,000 kronor mer än som inflöt. Deremot uppfördes för år 1884 21,000 kronor mindre än som inbetalades till statskassan. Följden häraf

är att under dessa fyra år 1883—1886 har såsom statsinkomster upptagits ett belopp af 3,856,000 kronor mer än de verkliga statsinkomsterna. Detta belopp har inräknats i det disponibla statsöfverskottet; detta är lätt att veta, men ej så, om det framdeles kommer att inflyta.

Det är möjligt att detta bränvin en gång kan komma att tagas ut för export, men då betalas ej skatt, eller för konsumtion, men då tillverkas så mycket mindre qvantitet. Den omständigheten, att detta bränvin är tillverkad och att skatt för detsamma är debiterad, inverkar ej det ringaste på statens inkomster under följande år. Om detta bränvin ej funnes, blefve statsinkomsterna ändock desamma, ty produktionen förmår alltid till fullo täcka konsumtionen. Detta bränvin är således med afseende å statsinkomsterna så godt som obefintligt och tillverkningskatten för detsamma inverkar ej på kommande statsregleringar.

Det torde vara af vigt att Kammarerna klart inser detta, då frågan gäller jemförelsevis ansevärd belopp och således är af betydelse för en riktig uppfattning af statsverkets ställning i närvarande stund. Jag har därför ansett mig böra gifva dessa upplysningar utöfver dem herr departementschefen lemnat, då jag till följd af min embetsställning står saken nära.

Efter härmed slutad öfverläggning blef den kongl. propositionen tillika med de i anledning af densamma nu afgifna yttrandena hänvisad till statsutskottet.

Föredrogos å nyo och hänvisades till lagutskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, den 10 innevarande maj bordlagda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till lagar angående handelsregister, firma och prokura samt angående tillägg till 15 kap. handelsbalken;

2:o) med förslag till lag om skiljemän och lag angående förändrad lydelse af 46 § utsökningslagen den 10 augusti 1877;

3:o) med förslag till lag angående ändring i 7 kap. samt vissa delar af 10 och 11 kap. strafflagen; äfvensom

4:o) med förslag till lag angående meddelande af rättegångsfullmakt genom telegram.

Föredrogos å nyo och hänvisades till konstitutionsutskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, den 10 i denna månad bordlagda nådiga propositioner till Riksdagen:

- 1:o) med förslag till förändrad lydelse af 3 § samt 4 § 11 mom. tryckfrihetsförordningen; och
- 2:o) angående uppskof med beslut öfver ett från 1885 års riksdag hvilande förslag till ändring i regeringsformens 6 §.
-

Föredrogos å nyo och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, den 10 innevarande månad bordlagda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående försäljning af en del af Tånga hed samt försäljningssummans användande till inköp af nytt skjutfält för Göta artilleriregemente vid Remmene i Vestergötland;

2:o) angående fortsättande under år 1888 af arbeten på nya kasernetablissemment för Svea lifgarde och Andra lifgardet m. m.; samt

3:o) angående anvisande af pension på allmänna indragningsstaten för läraren vid Alnarps landtbruksinstitut W. Olbers.

Föredrogos å nyo och hänvisades till bevillningsutskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, den 10 i denna månad bordlagda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående förlängning af den mellan de förenade rikena och Spanien den 15 mars 1883 afslutade handelstraktat; samt

2:o) rörande förändrad lydelse af åtskilliga paragrafer i förordningen angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden af den 29 maj 1874.

Föredrogos å nyo och hänvisades till statsutskottet af Kongl. Maj:ts nedannämnda, den 10 innevarande maj bordlagda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående ersättning till förre fanjunkaren Carl Ulrik Bergstedt för omkostnader, dem han såsom innehafvare på lön af sergeantsbostället Luggavi n:o 1 i Örebro län fått vidkännas för boställets deltagande i ett vattenafledningsföretag;

2:o) angående försäljning af hospitalslägenheterna Åhus n:o 9 och 10 a i Kristianstads län;

3:o) om ändring i kongl. förordningarne den 26 april 1861 angående dels en allmän hypoteksbank för riket samt dels de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända;

4:o fråga om ändringar i nådiga förordningen angående en postsparbank för riket den 22 juni 1883;

5:o angående upplösning af det nu bestående rättsförhållandet mellan kronan och Sala bergslag m. m.;

6:o angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter målaren Per Adolf Stockenberg från Sundsvall;

7:o angående restitution af stämpelafgift till delegarne i sterbhuset efter kabinettskammarherren friherre Carl Otto Silfverschiöld;

8:o angående försäljning af åtskilliga kronoegendomar i de norrländska länen;

9:o angående upplåtelse af mark från en vid Östersunds stad belägen kronolägenhet;

10:o angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Stommen n:o 1 i Vermlands län;

11:o angående försäljning till Örebro stad af kronolägenheten Alnängarne i Örebro län;

12:o angående försäljning af indragna militiebostället $\frac{1}{16}$ mantal Skälö i Kopparbergs län;

13:o i fråga om egande- och dispositionsrätten till sådant under bruk skatteköpt hemman, till hvilket bruksegaren från åbon inköpt åborätten;

14:o angående beviljande af lån för betäckande af kostnader för tornbyggnaden å Linköpings domkyrka;

15:o angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Erska, Öster- och Bergsgården i Elfsborgs län; samt

16:o angående höjande af högsta delaktighetsbeloppet i folkskolelärnarnes pensionsinrättning.

Föredrogs å nyo och hänvisades till lagutskottet Kongl. Maj:ts den 10 innevarande månad bordlagda nådiga proposition till Riksdagen med förslag till förordning angående förändrad lydelse af § 40 i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863.

Föredrogs å nyo och lades till handlingarne Kongl. Maj:ts den 10 i denna månad bordlagda nådiga skrifvelse till Riksdagen i anledning af en vid senast församlad riksdag beslutad lagförändring.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner, af hvilka den första bordlagts den 9 och den andra motionen den 10 innevarande maj, nemligen:

N:o 1, af herr *Boström, Johan*, om beredande af lindring i utgörandet af vissa arrenden för kronoegendomar samt ändring af 7, 8 och 10 punkterna i kongl. kungörelsen den 10 november 1882 angående förändrade grunder för förvaltningen af kronans jordbruksdomäner; och

N:o 2, af herr *Bergström*, om ersättning af statsmedel åt egare till skattefrälsehemman, hvars ränta icke blifvit af statsverket inlöst.

Föredrogs och godkändes Riksdagens kanslideputerades den 10 innevarande månad bordlagda memorial n:o 1, angående antagande af tjenstemän i Riksdagens kansli.

Afgåfvos och bordlades följande motioner:

n:o 3, af herr *Carlheim-Gyllensköld*, angående skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning i hvad mån tull må kunna åsättas lyxartiklar m. m.;

n:o 4, af *densamme*, om anslag för åvägabringande af nedsättning i räntan å hypotekslån;

n:o 5, af herr *Fosser*, om utsträckning af tiden för skattefrälseräntors anmälning till inlösen af statsverket;

n:o 6, af herr *Stjernspetz*, om anslag till handelsagenters anställande i främmande länder;

n:o 7, af herr *Claëson*, med förslag till ändrad lydelse af 17 § i förordningen angående lagfart å fång till fast egendom den 16 juni 1875;

n:o 8, af herr *Lundin*, om ersättning af allmänna medel i vissa fall åt egare af husdjur, som dött i boskapspest, elakartad lungsjuka, rots eller mjeltbrand;

n:o 9, af grefve *Sparre*, om tillägg till instruktionerna för Riksdagens revisorer af statsverket, riksbanken och riksgälskontoret; samt

n:o 10, af herr *Nisser*, om vägrande eller nedsättning af det utaf Kongl. Maj:t begärda extra anslag till skarpskytteväsendets och skjutskicklighetens befrämjande.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades
 herr *Stjernspetz* under 21 dagar från denna dag,
 » *Cläëson* » 21 » » den 13 i denna månad,
 » *Olsson* » 14 » » » 14 » » »
 » *Ekenman, Th.* » 14 » » » 15 » » »

Justerades nio protokollsutdrag för detta sammanträde, hvar-
 efter Kammaren åtskildes kl. 1 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Fredagen den 13 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m., och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Justerades protokollet för den 6 i denna månad.

Föredrogs herr *Carlheim-Gyllenskölds* under gårdagen bordlagda motion, n:o 3, angående skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning i hvad mån tull må kunna åsättas lyxartiklar m. m.

Herr *Carlheim-Gyllensköld*: Jag anhåller, att min nu förevarande motion, angående skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning i hvad mån tull må kunna åsättas lyxartiklar m. m., måtte få delas i två motioner, den ena innefattande förra afdelningen, som afser underdänig skrifvelse angående tull å lyxartiklar m. m., hvilken motion torde hänvisas till ett tillfälligt utskott, och den andra motionen, utgörande senare delen som angår tull å majs m. m., hvilken lär få remitteras till bevillningsutskottet.

Denna anhållan bifölls, hvarefter motionen i enlighet härmed fördelades i två motioner, af hvilka den ena, som fick bibehålla ofvannämnda nummer och öfverskrift, hänvisades till behandling af ett tillfälligt utskott, hvaremot den andra motionen, som försågs med n:o 11 och öfverskriften »om tull å majs, fläsk, svinflott och smör», remitterades till bevillningsutskottet.

Föredrogs herr *Carlheim-Gyllenskölds* sistlidne dag bordlagda motion, n:o 4, om anslag för åvägabringande af nedsättning i räntan å hypotekslån.

Herr *Carlheim-Gyllensköld*: Jag ber, att min motion om anslag för åvägabringande af nedsättning i räntan å hypoteks-

lån måtte i den mån förändras, att klämman erhåller följande lydelse:

»att Riksdagen för sin del beslutar att till Kongl. Maj:ts förfogande ställa ett anslag utaf 3,180,000 kronor för att med 1,590,000 kronor om året under 1888 och 1889 tillhandahålla rikshypoteksbanken dessa belopp, på det att den med detta förskott, hvilket återgäldas efter hypoteksbankens framtida konverteringar, skall med första nedsätta räntan för sina låntagare med en half proc., med vilkor att hypoteksbanken genom egna åtgärder nedsätter samma ränta ytterligare en half procent samt att sålunda 1,590,000 kronor måtte för detta ändamål på extra stat uppföras i 1888 års riksstat.»

Och anhåller jag, att motionen, sålunda förändrad, måtte remitteras till statsutskottet.

Härtill lemnade Kammaren sitt bifall.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet följande under gårdagen bordlagda motioner:

n:o 5, af herr *Fosser*, om utsträckning af tiden för skattefrälseräntors anmälning till inlösen af statsverket; och

n:o 6, af herr *Stjernspetz*, om anslag till handelsagenters anställande i främmande länder.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet herr *Cläsons* sistlidne dag bordlagda motion, n:o 7, med förslag till ändrad lydelse af 17 § i förordningen angående lagfart å fång till fast egendom den 16 Juni 1875.

Efter föredragning af herr *Lundius* under gårdagen bordlagda motion, n:o 8, om ersättning af allmänna medel i vissa fall åt egare af husdjur, som dött i boskapspest, elakartad lungsjuka, rots eller mjeltbrand, hänvisades motionen till behandling af ett tillfälligt utskott.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet följande under gårdagen bordlagda motioner:

n:o 9, af grefve *Sparre*, om tillägg till instruktionerna för Riksdagens revisorer af statsverket, riksbanken och riksgäldskontoret; samt

N:o 10, af herr *Nisser*, om vägrande eller nedsättning af det utaf Kongl. Maj:t begärda extra anslag till skarpskytteväsendets och skjutskicklighetens befrämjande.

Justerades fem protokollsutdrag för detta sammanträde.

Herr Borg erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag har endast velat fästa kammarens uppmärksamhet på ett par fel, som insmugit sig i mitt anförande af den 2 sistlidne mars i tullfrågan. Vid genomläsningen af det tryckta protokollet för denna dag fann jag nemligen två missledande uttryck, som jag skall be att få rätta. På sidan 42 raden 18 nedifrån står »korn», hvilket bör vara »råg», och å sidan 43 raden 20 uppifrån står »gallisera», hvilket skall vara »organisera»; och anhåller jag vördsamt, att dessa rättelser måtte i dagens protokoll intagas.

Kammaren åtskildes kl. 1,10 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Lördagen den 14 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades

herr <i>Wallenius</i>	under 14 dagar från den 15 i denna månad,
» <i>Bexell</i>	» 21 » » » 15 » » »
» <i>Ros, Axel,</i>	» 21 » » » 18 » » »
» <i>Widmark</i>	» 21 » » » 19 » » »

Afgåfvos och bordlades följande motioner:

n:o 12, af herr *Bexell*, om skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande förändrade grunder för aflöning af statens embets- och tjenstemän, m. m.;

n:o 13, af herr *Ekenman, Victor*, om statslån till Ulricehamn—Vartofta jernvägsaktiebolag;

n:o 14, af *densamme*, om vidtagande af åtgärder för införande af en notariatinstitution i Sverige;

n:o 15, af herr *Söderberg*, med förslag till stadgande i fråga om skyldigheten att uppfostra oäkta barn;

n:o 16, af herr *Cederberg*, om vissa, jägmästarne nu tillkommande extra ersättningsars uteslutande från beräknade tillgångar vid löneroglering för skogsstaten;

n:o 17, af herr *Borg*, om införande i fattigvårdsförordningen af stadgande derom att myndig qvinna kan inväljas i fattigvårdsstyrelse;

n:o 18, af *densamme*, med förslag till ändring af dels 23 § i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd, dels ock 25 § i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm;

n:o 19, af *densamme*, om införande i helsovårdsstadgan för riket af en bestämmelse derom att myndig qvinna kan inväljas i helsovårdsstyrelse;

n:o 20, af herr *Hasselrot*, om frihet från vissa handlingars beläggande med stämpel; och

n:o 21, af *densamme*, om inrättande af ett Riksbankens afdelningskontor i Kalmar.

Kammaren åtskildes kl. 1,15 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.